

THE LITERARY TALE'S GENRE AS THE DIALECTAL UNITY OF LITERARY AND FOLK TRADITIONS

O.V. Gorbonos

Abstract. *The article is devoted to the analysis of scientific views on the theoretical concept of genre paradigm of the literary tales as a phenomenon of the national literary process, in particular to the problem of synthesis of major functional structural elements: individual author principles and poetics of folk tales, which makes genealogic potential of this genre. Literary fairy tale as a genre, whose occurrence basis - national epic fairy - is an original, distinctive and unique phenomenon in the world of literary tradition in general. Writer and storyteller managed to do the impossible - remaining artists of his time, faithful to the requirements of his era, they create images of living for centuries, stories that never ceases to reread by the millionth audience. Little readers are attracted by the unusual situations and characters, fantastic adventures, rapid and dynamic storyline and for adult recipient it is interesting of primarily mythological overtones, archetypal meaning, philosophy, symbolism. Based on specific researches of the literary tales, combining theoretical, historical and literary aspects of research, the article reveals the prerequisites, the specificity and uniqueness of diffusion synthesis dominant structural elements of the genre. We note that their dialectical unity promotes effective process of formation and functioning of all kinds of literary fairy tales genre in the world and the domestic literary space. The basis of this artistic phenomenon - the presence of the subjectivity in the literary fairy tales and treatment in the process of its creating to the systems of the poetic folk tales and their synthesis in the matrix of the genre of literary fairy tale.*

Keywords: *folk tales, literary tale, myth, synthesis, subjectivity, comparative analysis, genre variety*

УДК 821.112.2

МОДЕЛІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ У РОМАНІСТИЦІ НІМЕЦЬКИХ ПИСЬМЕННИЦЬ 1990-2000 рр.

Т. А. КИРИЛОВА, кандидат філологічних наук, доцент,
Київський національний лінгвістичний університет

E-mail: tkirillowa@bigmir.net

orcid.org/ 0000-0001-7891-701X

Анотація. *У статті розглядається актуальне для літературознавства, зокрема для германістики останніх двох десятиліть, питання діалектичних зв'язків пам'ять / історія в межах німецьких загальнонаціональних дискурсів об'єднання та подолання минулого. В опрацювання історії Німеччини література спогаду представляє художні версії національного минулого, об'єднуючи три ключові події ХХ ст.: націонал-соціалізм, соціалізм та реуніфікацію країни. При чому в жіночій прозі процес конструювання художніх версій історії особливо показовий. Хитка позиція жіночої статі в культурі зумовлює гостру реакцію жінки на травматичні моменти минулого.*

Тому тексти авторок вияскравлюють травми минулого, надаючи їм глибокого психологічного характеру, і, тим самим, дозволяють краще зрозуміти національний контекст. Зокрема репрезентативні романи Г. Мюллер, М. Марон та Дж. Ерпенбек виявляють всю складність діалектики пам'яті та історії. Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати альтернативні моделі історії

Німеччини, що утворюють множинні версії минулого завдяки художньому мисленню. Застосування комплексного підходу до аналізу текстів, зокрема елементів наратології, культурологічних та гендерних студій, дозволило встановити, що у представлених для розгляду романах текстуалізуються модель родини та модель наративізації жіночого тіла. Гендеризація погляду на минуле надає зазначеним моделям таких характеристик: емансипаційність, приватність, фемінність, субверсивність та катастрофічність. Як у родинній, так і в тілесній моделях національної історії взаємодіють та конкурують приватна жіноча та офіційна, усупільнена версії історії. У підсумку вони витворюють діалогічні структури, що у наративній площині реалізують мультиперспективне бачення минулого.

Ключові слова: пам'ять, історія, гендер, моделі національної історії

Актуальність. Фундаментальне значення для сучасної німецької літератури, зокрема для жіночої прози, має дискурс пам'яті, що становить точку перетину літературознавчих і культурологічних студій. Більшість новітніх романів виявляють всю складність діалектики історії та пам'яті в контексті *'літератури повороту'* (*'Wende-Literatur'*) [5, с. 71]. Падіння Берлінського муру в 1989 р. вносить радикальні зміни в життя обох частин об'єднаної Німеччини. Реуніфікація країни сформувала нагальну потребу у формуванні загальнонімецької ідентичності і спричинила глобальну ревізію минулого Німеччини. Тому в художньому дискурсі 1990-2000-х рр. запит на спільну національну історію на тлі краху НДР стимулював інтерес до розробки нових ідентичнісних проєктів, а отже й до створення нових моделей культурної пам'яті та до конструювання альтернативних версій минулого. З цією метою художньому опрацюванню підлягають три пріоритетні теми, що охоплюють стрижневі події німецької історії ХХ ст.: тягар націонал-соціалізму як тема 1945 р., соціалізму та ідеологеми воз'єднання нації після 1989 р. [10, с. 262]. Загалом мислення та історія після Аушвіца розпочинають нову епоху розуміння сенсу історії [7, с. 54]. Це проєкт постісторії травматичного спогаду (*'Postwende Erinnerung'*) з поступовим ослабленням історизму через занепад загальної історії та заміну її індивідуальними версіями постісторії. Художнє опрацювання німецької історії в жіночій прозі дозволяє встановити нарративні моделі, направлені на (ре)/(де)конструювання минулого з позиції підпорядкованого жіночого суб'єкта.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У німецькій германістиці останніх двох десятиліть активно досліджуються суперечливі взаємовідношення пам'яті та історії (*'Gedächtnis / Geschichte'*) на засадах плідного діалогу з культурологічними студіями. Фундаментальне дослідження взаємозалежності пам'яті й історії у річищі культурологічних студій представляє А. Ассманн [1]. Німецька вчена розглядає концепт пам'яті як надзвичайно широкий дискурсивний пласт міркувань, що включає історію, мистецтво, психологію та інші галузі. А. Ассманн окреслює три проблемні напрямки зазначеного контексту: спогад та ідентичність, спогад та історія, спогад та нація [1, с. 11–23]. Учена детально описує явище культурної пам'яті, що включає три компоненти: комунікативна, колективна та власне культурна пам'ять. Комунікативна пам'ять охоплює громадські ритуали та передбачає архівацію минулого. Колективна пам'ять займає проміжне місце між першими двома формами та визначає актуальний політичний інтерес до певних подій минулого. Власне культурна пам'ять відзначається відносною перманентністю та стабільністю. При цьому концепти пам'яті та історії одночасно поляризуються і зближуються. Історія тяжіє до завершеності, остаточності,

всезагальності і не зачіпає проблему ідентичності. Натомість пам'ять представляє індивідуальний досвід та досвід окремої групи людей, визначаючи їх ментальну своєрідність, окреслюючи спільне минуле [1, с. 131]. Культурологічний аспект німецького літературознавства із залученням елементів історії та психології представлений у роботах Е. Бронфен [2], А. Фукс [4], А. Нюннінга [10], З. Вайгель [11]. Гендерний аспект нарративізації національного німецького минулого з позиції маргінального жіночого суб'єкта розкриває американська германістка Л. Марвен [7]. Гендерний аспект жіночої прози передбачає альтернативність жіночих моделей історії відносно так званої '*літератури батьків*' ('*Väterliteratur*'). Якщо в чоловічих текстах відбувається стабілізація Я, а приватна історія родини, тіла, стосунків між статями має другорядне значення, то в жіночих текстах центр уваги переноситься на приватну, навіть інтимну сферу жіночого тіла [7, с. 16].

Мета статті – на рівні нарративної організації романів Г. Мюллер, М. Марон та Дж. Ерпенбек встановити і охарактеризувати субверсивні моделі німецької історії, що передбачають часову та гендерну дистанції.

Методи і матеріали дослідження: культурологічні та гендерні студії, наратологія, елементи психоаналізу травми.

Продуктивним для теоретизації художнього конструювання множинних версій німецької історії видається залучення нині актуальної для німецького літературознавства теорії пам'яті А. Ассманн. Так, у репрезентативних для періоду 1990-2000 рр. романах «*Краще б я сьогодні з собою не зустрілася*» Г. Мюллер, «*Animal Triste*» М. Марон та «*Оповідь про стару дитину*» Дж. Ерпенбек жіночий суб'єкт включений до національного контексту і виступає носієм як індивідуального досвіду, так і досвіду цілої гендерної групи та нації в цілому. Докладаючи теорію пам'яті А. Ассманн до жіночої романістики, можна стверджувати, що в процесі художньої самопрезентації жінки індивідуальний спогад розшаровується, формуючи колективний досвід. При цьому багатшарова модель тексту сприяє утвердженню альтернативних моделей національної історії, заснованих на приватному, навіть інтимізованому досвіді жіночого суб'єкта. З посиланням на теорію пам'яті А. Ассманн, в аналізованих романах можна виокремити три рівні концепту пам'яті, що формують культурну пам'ять нації, а саме, колективний, комунікативний та культурний рівні. Ретроспективні наративи вибудовують жіночі версії румунської та німецької історії з опертям на три ключові події ХХ ст.: націонал-соціалізм, соціалізм та реуніфікацію Німеччини. Значимість виокремлених в історії подій визначається колективною пам'яттю. Вони становлять об'єкт актуального інтересу при перегляді минулого та зумовлюють художню рецепцію, в якій індивідуальний жіночий спогад розгортається в колективний.

Комунікативний рівень передбачає архівацію спогадів на основі обмеженої кількості життєвих історій, представлених у текстах, через їх текстуальне кодування. Так, романи Г. Мюллер, М. Марон та Дж. Ерпенбек охоплюють приватні випадки життя героїнь та історії їх родин, об'єднуючи біографію трьох поколінь німців. Своєю чергою, культурна пам'ять з її колективною природою представляє досвід цілої групи у формі узагальнення минулого в певні спільні для всіх представників даної групи смисли.

Культурна пам'ять закріплює уявлення про німецьку етнічну меншину (роман Г. Мюллер) та німецьку націю (романи М. Марон та Дж. Ерпенбек). При цьому тексти деконструють національну ідентичність етнічних німців румунської меншини та східних німців, переводячи роль жертви у статус злочинця та розвінчуючи національний міф про жертв націонал-соціалізму. Аби полегшити

усвідомлення такої зміни ідентичність подається у формі констеляції жертва / злочинець. Суб'єктивний аспект пригадування не дозволяє встановити чіткого розмежування між пам'яттю та історією. Тому історія постає як динамічний потенціал (ре)(де)конструювання минулого [4, с. 170].

Аналізовані романи представляють нарративні конфігурації минулого не тільки з часової, а й з гендерної дистанції. Так, у творах Г. Мюллер, М. Марон та Дж. Ерпенбек представлено альтернативні моделі історії, позначені специфікою статі. Ключові нарративні конфігурації минулого становлять жіночі художні версії. Їх представляють маргіналізовані історії про становлення жінок від періоду дитинства до зрілості і навіть старіння. Вони детально розкривають інтимізовану для жінки сферу власного тіла. При цьому життя героїнь конструюється тільки як частина сімейного життя, окреслюючи коло родини. Вияскравлений приватний аспект яскраво відображає соціально-історичний і політичний контексти соціалістичної Румунії та Східної Німеччини.

Представлені тексти дозволяють виокремити дві альтернативні моделі історії: модель родини та модель нарративізації жіночого тіла. Модель родини передбачає семантичний зсув текстів у бік текстуалізації історії родоvodu, як правило, трьох поколінь, коли національний спадок проглядає крізь буденність жіночої екзистенції. Модель нарративізації жіночого тіла заміщує національне минуле історією про тіло та сексуальність, коли жіноче тіло стає знаком нації. За визначенням Л. Марвен, література жінок-авторок НДР представляє історію країни у формі *'тіл Східного Блоку'* (*'Eastern Bloc bodies'*) [7, с. 16]. Встановлені моделі не існують у досліджуваних романах в чистому вигляді, радше співіснують в межах одного тексту, взаємодоповнюючись. Крім того, вони характеризуються таким комплексом ознак.

Аналізовані романи представляють загальнонаціональне минуле у формі історії життя жінки та від імені безіменної жінки. Акцент на приватному жіночому досвіді як джерелі створення жіночого знання та фемінно маркований оповідач пояснюють емансипаційність і приватизованість проєктів минулого.

Другу характеристику жіночих моделей національної історії становить фемінність, яка полягає в розкритті історії Румунії та Німеччини через вибудування яскравих художніх аналогій до жіночої долі, що набуває виразних тілесних конотацій: насилля над жінкою, статеве дозрівання, старіння жінки, тілесний недуг, навіть статевий контакт. Категорія гендеру, що розкриває жіночу специфіку художнього моделювання національної історії, вказує ще й на систему національних підпорядкувань, коли Румунія та НДР мисляться другорядними стосовно домінуючого європейського Заходу, зокрема, Західної Німеччини.

Третя ознака полягає у субверсивності жіночих версій постісторії. Жіночий погляд на національне минуле носить виразно субверсивний характер стосовно офіційної історії. Романи Г. Мюллер, М. Марон та Дж. Ерпенбек завдяки стратегії субверсивності демонструють розщеплення оповідного дискурсу на викривально-іронічну неофіційну та офіційну версії минулого.

Крім того, множинності картин минулого сприяє нарративізація травми, коли спогади про замовчані історією події структуруються за логікою пригадування / забування, де забування – це передумова пригадування, а пригадування своєю чергою продукує нову форму забуття. Гнучкість матеріалу, до якого щоразу додаються нові деталі та контексти, не дозволяє чітко розмежовувати пригадане і забуте. Пригадане не означає того, що воно незабуте, а забуте, навпаки, вказує на спогад, який стає пошуком смислу, а не встановленням факту. Тому в аналізованих романах історія припускається, обіграється, замовчується.

Остаточно нічого не стверджується, і сюжети не доводяться до логічного кінця, що сприяє варіативності проєктів минулого.

У делікатні жіночі спогади вбудовуються глибокі колективні нашарування історії. Художні версії національного минулого деконструюють та деміфологізують його, перетворюючи німецьку історію жертв на історію злочинців. При цьому у фіналах романів сюжети набувають катастрофічного характеру, увиразненого відчуттям кінця, краху, старіння, яким переймаються протагоністки, а також перспективою екстремальних змін, зокрема, ймовірного божевілля (героїня Г. Мюллер), фантазматичного перетворення на мавпу (героїня М. Марон), прискореного старіння дівчини-підлітка (героїня роману «*Оповідь про стару дитину*» Дж. Ерпенбек). При цьому самі героїні та їхні тіла набувають сюрреалістичних і гротескних ознак.

Катастрофічність та екстремальність сюжетів цих творів пояснюється тим, що націонал-соціалістичні злочини, соціалістична диктатура та розпад НДР в колективних уявленнях німців асоціюються з апокаліптичною ситуацією. Неприйняття провини першою генерацією в подальшому перетворюється на запізнілі в часі версії '*успадкованої травми*' [11, с. 72]. Аби полегшити усвідомлення травми, адаптувати неприємні моменти до свідомості, авторки метафоризують минуле.

Так, у романі «*Краще б я сьогодні з собою не зустрілася*» Г. Мюллер індивідуальний спогад героїні становить собою складний текстуальний конструкт, в якому домінуюча в тексті історія життя протагоністки, глибоко вкорінена в історію її родоvodu трьох поколінь німців з румунської меншини, відображає національну ситуацію в тоталітарній Румунії. Опис режиму Чаушеску з жіночої перспективи та в обширі жіночої долі набуває особливо гострого звучання, адже політична система брутально втручається саме в приватну сферу людини, зокрема, зачіпає найпотаємнішу зону жінки, її тіло. Пропущена через жіноче сприйняття історія тоталітарної Румунії прописується як історія про тортури над жінкою: «*Майор Альбу піднімає мою руку та стискає мені нігті, аби я закричала*» [8, с. 9]. Диктатура контролює жінку передовсім через розповсюдження владного принципу в полі сексуальності. Тіло вилучається із приватної сфери та перетворюється на ділянку уписувань соціальних значень. Тому тіло жінки із Східного Блоку привласнюється політичною системою [9, с. 78].

Слід зазначити, що в тексті моделюється національна історія соціалістичної Румунії, а не Німеччини. Проте саме така модель виразно відображає німецьку історичну ситуацію. З одного боку, у романі Г. Мюллер, який водночас слугує документом епохи тоталітаризму, конструюється культурний образ етнічних німців або так званих '*інших німців*' ('*die anderen Deutschen*'), що підкреслює межову ідентичність авторки та її героїні [7, с. 7]. З іншого боку, викривальне зображення румунської диктатури гармонійно інтегрується в ідеологічно-політичний контекст НДР, утворюючи спільну історію Східного блоку і, зокрема, відображаючи історію НДР, до літературного канону якої входить творчість Г. Мюллер.

У романі М. Марон також представлені обидві субверсивні моделі національного минулого з акцентом на політичному акті об'єднання Німеччини. Проте, на відміну від Г. Мюллер, авторка сексуалізує історію Німеччини та надає їй значно гострішого іронічного звучання. Відверта сексуалізація минулого та критично-викривальний характер жіночого наративу у ставленні до історії помітні уже в назві твору, де у формі латинської сентенції підкреслюється акт злучення тварин, після якого вони стають сумними. Анімалістична метафора союзу

вияскравлює політичний акт реуніфікації Німеччини, яка в романі кодується любовною аферою між жінкою з НДР та чоловіком з ФРН. У художньому світі відбуваються одночасні антропоморфізація та аніمالізація Німеччини («*Animal Triste*»). Попри відступи з описами дійсності Німеччини центральну сюжетну лінію роману все ж утворюють любовні стосунки між безіменною героїнею та Францем, що представляють гендерну матрицю Німеччини періоду 1989 р. Жінка, що втілює модель НДР, надає країні фемінного маркування. Чоловік, який втілює Західну Німеччину, увиразнює маскуліність ФРН. У східно-західних стосунках між статями тіло жінки зі Східної Німеччини вміщує конотації колонізації, коли Східні землі втілюють сексуальне бажання. При цьому історія жертви замінюється історією злочинниці. Центральними для моделювання історії злочинниці є мотив канібалізму. Бажання героїні твору «*Animal Triste*» поглинути коханця подається через екстремальну форму вираження любовного союзу, відсилаючи до твору Г. фон Кляйста «*Пентесілея*». Архаїчне варварство Пентесілеї, з якою себе порівнює оповідачка-героїня, яскраво проявляється у жорстокому вбивстві Ахіла. Провина німецького минулого в романі «*Animal Triste*» набуває іншої форми злочину. Підкреслена агресивність та ексцентричність героїні на початку роману завершується у фіналі твору смертю коханця, якого у своєму зізнанні вбиває сама протагоністка. Жіноча інстинктивність увиразнюється фінальними тілесними метаморфозами героїні, яка уподібнюється до мавпи [6, с. 237-238].

Калейдоскопічну картину великої історії, яка деконструє її та деміфологізує уявлення про НДР як жертву націонал-соціалізму, містить роман Дж. Ерпенбек. Викладена в її творі «*Оповідь про стару дитину*» історія чотирнадцятилітньої дівчинки-сироти метафоризує історію НДР. Непрояснене минуле дитини-сироти, яке вона забула, вразливе підліткове тіло, фінальне розкриття імітаційної поведінки дорослої жінки підкреслюють примарність НДР, яка за ідеологічними приписами характеризувалася видимою могутністю та насправді була хитким утворенням. Так, тіло дівчинки набуває гротескових форм. Воно значно збільшується в розмірах, починає смердіти, спричиняє глибокий психологічний розкол. Проте видима кремезність тіла лише маскує його слабкість [3, с. 8]. Гротескне тіло протагоністки підкреслює катастрофу та екстримальність фіналу роману, сюжет якого так і не сягає завершення. Тіло остаточно руйнується через недуг пришвидшеного старіння героїні, позначаючи метафору історичного феномену НДР. Тілесна метаморфоза, що відтворює сценарій жіночої істерії, сигналізує колапс соціальних та політичних структур [7, с. 49]. Процес руйнації країни увиразнюється у романі у мотиві сирітства, що позначає крах родини. А маргіналізація фігури батька свідчить про підкреслену в романі жіночу генеалогію зв'язків між поколіннями як встановлення генераційного конструкту мати / донька, акцентуючи фемінність моделі минулого.

Висновки і перспективи. На основі проведеного аналізу встановлено, що романи «*Краще б я сьогодні з собою не зустрілася*» Г. Мюллер, «*Animal Triste*» М. Марон та «*Оповідь про стару дитину*» Дж. Ерпенбек розкривають індивідуальні жіночі сценарії життя, відображаючи в них широкий національний контекст. Художнє опрацювання минулого завдяки представленій в аналізованих текстах діалектиці пам'яті з історією оформлюється у громіздкі текстуальні конструкти, в яких нашаровуються індивідуальні й колективні спогади. При цьому аналізовані тексти репрезентують дві узагальнені моделі національної історії з гендерної дистанції: модель родини та модель наративізації жіночого тіла. Гендеризація погляду на минуле включає емансипаційність, приватизованість, фемінність, субверсивність та катастрофічність сюжетів. При цьому

перспективним для літературознавства залишається методологічний синтез культурології, наратології та гендерних студій. Він дозволяє подальше дослідження наративних моделей, що утворюють нелінійні діалогічні структури.

References

1. Assmann, A. (1999). Erinnerungsräume : Formen und Wandlungen des kulturellen Gedächtnisses [The Past in the Present: Dimensions and Dynamics of Cultural Memory]. Beck, 426.
2. Bronfen, E. (1999). Die Sprache der Hysterie : Eine hermeneutische Herausforderung [The Language of Hysterie : a Hermeneutik Challenge]. Böhlau Verlag, 149-172.
3. Erpenbeck, J. (1999). Geschichte vom alten Kind [The Old Child]. Eichborn, 106.
4. Fuchs, A. (2007). From "Vergangenheitsbewältigung" to Generational Memory Contests in Günter Grass, Monika Maron and Uwe Timm. Blackwell Publishers, 169-185.
5. Grub, F. T. (2003). "Wende" und "Einheit" im Spiegel der deutschsprachigen Literatur ["Wende" and "Einheit" in the Mirror of the German Literature]. Walter de Gruyter, 349.
6. Maron, M. (1996). Animal triste. Fischer Verlag, 238.
7. Marven, L. (2005). Body and Narrative in Contemporary Literatures in German : Herta Müller, Libuše Moníková, Kerstin Hensel. Oxford University Press, 282.
8. Müller, H. (1999). Heute wär ich mir lieber nicht begegnet [Today I Would Rather Not Have Encountered Myself]. Rowohlt Taschenbuch Verlag, 239.
9. Müller, H. (1995). Hunger und Seide. Essays [Hunger and Silk. Essays]. Rowohlt Verlag, 172.
10. Nünning, A. (1995). Von historischer Fiktion zu historischen Metafiktion [Of Historical Fiction to Historical Metafiction]. WVT, 373.
11. Weigel, S. (1999). Télescopage im Unbewußten. Zum Verhältnis von Trauma, Geschichtsbegriff und Literatur [Télescopage in Unconsciousness. Toward the Trauma, Concept of History and Literature]. Böhlau Verlag, 51-76.

МОДЕЛИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИСТОРИИ В РОМАНИСТИКЕ НЕМЕЦКИХ ПИСАТЕЛЬНИЦ 1990-2000 гг.

Т. А. Кирилова

Аннотация. В статье рассматривается актуальный для литературоведения, в том числе и для германистики последних двух десятилетий, вопрос диалектических связей памяти и истории в контексте немецких общенациональных дискурсов объединения и преодоления прошлого. Литература воспоминания представляет художественные версии национального прошлого, охватывая три ключевых события истории XX в.: национал-социализм, социализм и воссоединение Германии. В женской прозе процесс конструирования художественных версий истории особенно показателен. Нестабильная позиция женщины в культуре приводит ее к крайне острой реакции на травматические события прошлого. Поэтому в текстах писательниц травмы прошлого изображены более ярко и психологизированно, тем самым позволяя лучше понять национальный контекст. Примером служат репрезентативные романы Г. Мюллер, М. Марон и Дж. Ерпенбек, в которых проявляется особая сложность связей памяти и истории. Цель статьи состоит в том, чтобы проанализировать альтернативные модели истории Германии, которые составляют результат

художественного мышления, а поэтому являются мультиперспективными. Использование нарратологии, культурологии и гендерных студий для анализа романов позволяет установить модель семьи и модель нарративизации женского тела. Гендерный взгляд на прошлое привносит в эти модели следующие характеристики: эмансипированность, приватность, феминность, субверсивность и катастрофичность. Семейная и телесная модели взаимодействуют, представляя частную женскую жизнь и официальную историю Германии. В результате образуются диалогические нарративные структуры с поливариативным видением прошлого.

Ключевые слова: память, история, гендер, модели национальной истории.

MODELS OF NATIONAL HISTORY IN NOVELS OF GERMAN FEMALE AUTHORS 1990-2000

T. A. Kyrylova

Abstract. *The article deals with the difficult correlation between memory and history. Over the last 20 years these concepts have become the most important issues for literary studies and, first of all, German studies. The reason is the contemporary German novel, which includes novels of female writers and represents two main national discourses of reunification and coming to terms with the past. The German 'literature of the turn' ('Wende-Literatur') contains artistic versions of national past focusing on national socialism, socialism and reunification. The construction of alternative versions of national past in the female novelistic prose is particularly representative. The novels of H. Müller, M. Maron and J. Erpenbeck illustrate the traumatic authentic experience of the women from Eastern Bloc (Romania and GDR) and depict not only difficulties of the female being and self-understanding, but also official history of Germany as alternative models of the past according to the categories of time and gender in the correlation memory / history.*

The purpose of the article is to analyze and to characterize literary models of German past in the female narration.

Due to the results of narrative analysis of the texts under consideration and analysis based on the methods of cultural and gender studies two subversive models of national history were defined. They are not isolated, but reflect each other. The female narration represents the family model as well as the model of narrative female body. The Romanian and German past takes a form of family chronic, violence against woman, age difficulties, illness and even sexual contact. The gendering of these flashbacks to the German past allows to specify such peculiar features of mentioned narrative models as emancipation, privacy, femininity, subversiveness and catastrophic determinacy. Consequently the female prose develops the multiple versions of the past in the double-voice discourse, where the female destiny reflects and deconstructs the official point of view on the national past.

The article draws upon a small part of contemporary German literature giving and tracing new perspectives of narrative turn, cultural and gender studies discovering a text as a construct.

Keywords: *Memory, history, gender, models of national history*